

PEDAGOGIK TAJRIBA-SINOVDAN FOYDALANISHDA BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARINING METODIK YONDASHUVI

*Kuranbayeva Husnora Abdullayevna,
Toshkent Amaliy Fanlar univerviteti “Pedagogika” kafedrasida katta o‘qituvchisi
<https://doi.org/10.53885/edinres.2024.04.1.029>*

Annotatsiya. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishda pedagogik tajriba-sinovdan foydalanish pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish o‘ziga xos murakkab va mas‘uliyatlidir. Inson predmetida, ayniqsa, OTM boshlang‘ich ta‘limda tajriba-sinov o‘tkazish aniq dastur asosida tashkil etilishi, dastur har tomonlama pedagogika-psixologik qonuniyatlar, shart-sharoitni hisobga olishi zarur. Ilmiy tadqiqot dasturi tajriba-sinov ishlarini maqsadli, izchil amalga oshirish mazmunini belgilaydi.

Kalit so‘zlar; Traektoriya, lingvopedagogik kompetensiya, didaktik, sun‘iy intellekt, tushuntirish-illyustrativ (axborot-retseptiv); reproduktiv, muammoli taqdimot, qisman-qidiruv (xuaristik).

МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ЭКСПЕРИМЕНТА-ТЕСТА

*Куранбаева Хуснора Абдуллаевна,
Старший преподаватель кафедры «Педагогика» Ташкентского университета
прикладных наук*

Аннотация. Использование педагогического тестирования опыта в методическом совершенствовании лингвopedagogических компетенций будущих учителей начальных классов само по себе сложно и ответственно. В человеческом предмете, особенно в начальном образовании высших учебных заведений, необходимо организовывать эксперименты и испытания на основе четкой программы, причем программа должна учитывать все педагогические и психологические закономерности и условия. Программа научных исследований определяет целенаправленное и последовательное выполнение экспериментальной работы.

Ключевые слова; Траекторная, лингвopedagogическая компетентность, дидактическая, искусственный интеллект, объяснительно-иллюстративная (информационно-рецептивная); репродуктивный, проблемный, частичный поиск (чуаристический).

METHODOLOGICAL APPROACH OF FUTURE PRIMARY CLASS TEACHERS IN USING THE PEDAGOGICAL EXPERIMENT-TEST

*Kuranbayeva Husnora Abdullayevna,
Senior teacher of the «Pedagogy» department of Tashkent University of Applied Sciences*

Abstract. The use of pedagogical testing of experience in the methodological improvement of linguistic and pedagogical competencies of future primary school teachers is in itself complex and responsible. In the human subject, especially in the primary education of higher educational institutions, it is necessary to organize experiments and tests on the basis of a clear program, and the program must take into account all pedagogical and psychological laws and conditions. The scientific research program determines the purposeful and consistent implementation of experimental work.

Keywords; Trajectory, linguo-pedagogical competence, didactic, artificial intelligence, explanatory-illustrative (information-receptive); reproductive, problematic, partial search (chuaristic).

Ilmiy tadqiqot dasturi tajriba-sinov ishlarini maqsadli, izchil amalga oshirish mazmunini belgilaydi. Pedagogik tajriba-sinov dasturi, mavzuning dolzarbligi, ijtimoiy iqtisodiy ahamiyatini aniqlash, ilmiy farazning haqqoniyligini asoslashda metodik dastur yaratiladi. Tadqiqot nazariyasining amalda sinab ko'rish; tadqiqot ilmiy-amaliy imkoniyatini joriy etish, umumlashtirish; bir necha variantda har xil sharoitda tadqiqot natijasini tekshirib ko'rish; matematik statistik tahlil qilish va baholash kabi yo'nalishlardan iborat bo'ladi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishda pedagogik tajriba-sinovdan foydalanish Pedagogik tajriba-sinov ishlarini tashkil etish o'ziga xos murakkab va ma'suliyatlidir. Inson predmetida, ayniqsa, OTM boshlang'ich ta'limda tajriba-sinov o'tkazish aniq dastur asosida tashkil etilishi, dastur har tomonlama pedagogika-psixologik qonuniyatlar, shart-sharoitni hisobga oladi. Ma'lumki, amaliyot ilmiy bilishning mezonidir. Ilmiy tadqiqot fanning istiqbolini belgilovchi, mumtoz qonuniyatlarni yorituvchi yoki vaqtinchalik bo'lishi, ba'zan takror bo'lishi ham mumkin. Shuning uchun tajriba-sinov ishlari ana shu imkoniyatlarni hayotda o'z ifodasini aniqlashdan iborat bo'ladi. Ilmiy farazlarni asoslashda tajriba-sinovlari muhim tarkibiy qismidir. Ilmiy farazlarga asosan tajriba-sinov ishlari tashkil etiladi, ilmiy farazlar amaliyotda sinalsagina nazariy g'oyaga aylanadi. Ilmiy farazlar tajribalarda asoslanmasa ilmiy tadqiqot yo'nalishi o'zgartiriladi, qayta tajriba o'tkaziladi. Ilmiy tadqiqotning konsepsiyasi muammoning o'rganilish tarixiy taraqqiyoti, hayotda tipik ko'rinishlari tajribada sinab ko'riladi. Amaliy tajriba tadqiqot nazariyasini asoslaydi to'ldiradi. Shuning uchun tajriba-sinov ishlari dasturi ilmiy tadqiqotni izchil amalga oshirish tizimi, mexanizmdir. Tadqiqot nazariyasi tajriba-sinov ishlari bir-biri bilan uzviy bog'liq. Nazariyaning amaliyot bilan bog'liqligi falsafiy kategoriya tajriba-sinov ishlarining metodologik asosidir. Tadqiqotning ilmiy-amaliy ahamiyatini aniqlashda tajriba-sinov ishlari ekspertiza vazifasini bajaradi. Ilmiy tadqiqotni argumentlash, g'oyaviy aksioma tajriba-sinov ishlarining har xil variantda, har xil sharoitda o'tkazilganiga bog'liq. Pedagogik tadqiqotlarni argumentlash tajriba-sinov ishlari dasturining tarkibiy qismidir. Bir necha variantda, shart-sharoitda ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirish bo'yicha tajriba-sinov ishlari tajriba va nazorat guruhlarida sinab ko'riladi. Uzoq muddatli tajribada har bir bosqichda bajariladigan kuzatish tajriba-sinov ishlar tartibi belgilanadi. Tajriba guruhlarini xususiyatiga ko'ra bir yoki bir necha bosqichli tajriba-sinov ishlari rejalashtiriladi. Tajriba-sinov ishlari natijalarini umumlashtirishda mantiqiy xulosalar bilan birga matematik statistik tahlil argumentli konsepsiyalar ishlab chiqiladi. Inson ijtimoiy hayotda faoliyat ko'rsatar ekan u jamoa bilan muloqotga kirishish, ko'pchilikka o'zi fikrini yetkazib berish, hisobot berish, da'vat qilish kabi ko'nikmalarga ega bo'lishi zaruratga aylanadi. Shu ma'noda, boshlang'ich ta'lim yo'nalishlarida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish asosiy masalalardan biri hisoblanadi. Ta'lim tizimining bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ona tili ta'lim mazmuni o'quv predmeti asosida, o'z fikrini og'zaki va yozma shakllarda ravon va ta'sirchan ifodalay olish ko'nikmalarini shakllantirish bugungi boshlang'ich ta'lim oldida asosiy vazifa sifatida turibdi. Zero, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ma'rifatli, bir so'z bilan aytganda barkamol shaxs sifatida tarbiyalashga alohida ahamiyat berilishi talab etilmoqda.

Bu jarayonda yosh avlodning jamiyat rivojiga mos bilim, ko'nikma va malakalar sohibi bo'lishi muhimligini ta'kidlash lozim. Jumladan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, shuning barobarida ularni o'quv topshiriqlarini, ijodiy fikrlashga o'rgatish, jozibali og'zaki va yozma nutqning asosi bo'lgan so'z boyligini oshirish bugungi ona tili ta'limining mazmuni va maqsadini tashkil etadi. Uni amalga oshirish adabiyot ta'limi oldiga zamonaviy pedagogik texnologiyadan foydalanish, innovatsion loyihalar yaratish muammosini ham qo'yimoqda.

Shu jihatdan olib qaraganda OTM Boshlang'ich ta'lim yo'nalishida tadqiq qilinishi lozim bo'lgan muhim masalalar tizimida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, o'qitishga oid o'quv materiallar asosida oquv topshiriqlari, mantiqiy fikrlash hamda o'z fikrini nutq sharoitiga mos holda to'g'ri va ravon ifodalash malakasini takomillashtirishning pedagogik tizimini ishlab chiqish, uni tatbiq etishning yangi metodik yondashuvlarini joriy etish va amaliyotda sinab

ko'rish muhim pedagogik muammodir.

1. Tayyorlovchi bosqich. Mazkur tajriba-sinov ilmiy tadqiqotning eng sarmahsul usuli bo'lib, u kuzatishlar jarayonida tug'ilgan g'oya, taqdim etilgan tavsiya va ishlab chiqilgan o'quv topshiriqlarining samaradorlik darajasini belgilab beradi.

Tajriba-sinov ishlarining asosiy maqsadi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, o'quv predmeti, xususan, o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishning ilmiy-nazariy asoslarini takomillashtirish, shuning barobarida ularni ijodiy fikrlashga o'rgatish, jozibali og'zaki va yozma nutqning asosi bo'lgan so'z boyligini oshirish ko'nikmasini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlarini o'rganish va mazkur jarayonga zamonaviy usullarni tatbiq etish bo'yicha ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Tajriba jarayonida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish asosida ona tili ta'lim mazmuniga oid darslik materiallarini o'zlashtirish imkoniyatlari aniqlandi va bu jarayonda ona tili o'quv predmeti bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishda tushuntirish yuzasidan kasbiy-pedagogik tayyorgarlik darajalari aniqlandi. bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining anketa, taqdim etilgan matn hamda mavzular asosida bilim darajalari aniqlandi. Yana quyidagilar ham ma'lum bo'ladi:

- bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, ona tili ta'limida o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishning ilmiy-nazariy asoslarini takomillashtirish muammolari aniqlanadi;

- bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish uchun darslik va boshqa ko'rgazmali vositalardan foydalanishdagi yutuq va kamchiliklar aniqlanadi;

- Ona tili ta'limi mazmunida didaktikaga asoslangan mashq va topshiriqlarga nisbatan bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining munosabatini aniqlash hamda fikrlarni umumlashtirish maqsadida anketa-savol javoblari o'tkazildi.

2. Ta'kidlovchi tajriba-sinov bosqichida aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish usul, shakl va vositalari aniqlanib, Ona tili ta'limida lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishga asoslangan mashq va topshiriqlar asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ fikrlash hamda tanqidiy fikrlashga oid ko'nikmalarni rivojlantirish metodikasi ishlab chiqildi.

Ijodiy izlanishga asoslangan o'qitishga doir topshiriqlar, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish ona tili ta'limi mazmunida o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishning pragmatik asoslarini takomillashtirish ko'nikmasini rivojlantirish orqali, avvalo, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining to'g'ri fikr yuritishga, matnlarni ifodali o'qiy olishiga, o'rta qo'yilgan muammo haqida shaxsiy fikrini og'zaki va yozma shakllarda mazmunli ifodalay olishiga e'tibor qaratildi. Zero, sanab o'tilganlarga nisbatan, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ko'nikma rivojlantirish bugungi kundagi eng dolzarb va muhim pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. Shuning uchun, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik rivojlantirish, dars mashg'ulotlari orqali shaxsiy fikr mahsulini nutq vaziyatiga mos ravishda to'g'ri qo'llash malakalarini takomillashtirish talab etiladi.

Tajriba-sinov ishlari jarayonida quyidagi ilmiy faraz tekshirib ko'rildi va o'z isbotini topdi:

- ona tili ta'lim mazmunida o'quv topshiriqlarini ishlab chiqish, lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik, rivojlantiruvchi topshiriqlar orqali takomillashtirish;

- ona tili ta'lim mazmunida o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishning ilmiy-nazariy asoslarini takomillashtirish jarayoni maxsus o'rganilib, undagi kamchiliklar, ularning sabablari aniqlanib, bartaraf etish yo'llari va omillari ishlab chiqiladi;

- Ona tili ta'lim mazmunida lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishning ahamiyati va didaktik imkoniyatlari anglangan holda metodik jihatdan to'g'ri tatbiq etildi;

Ona tili ta'lim mazmunida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv topshiriqlarini

ishlab chiqish, lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishning mazmuni, shakl, usul va vositalari ishlab chiqildi;

– lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish maqsadida ijodiy tafakkurni rivojlantiradigan, o'z fikrini turli shakllarda to'g'ri va ravon ifodalay olish ko'nikmasini paydo qilishga yo'naltirilgan hamda samaradorlik darajasi aniqlangan ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqildi.

3. Shakllantiruvchi tajriba-sinov bosqichida ishlarining maqsadini amalga oshirish uchun quyidagi vazifalar bajarildi:

– bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ishlab chiqilgan ilmiy-metodik tavsiyalar bilan tanishtirildi;

– ishlab chiqilgan ilmiy-metodik tavsiyalar dars mashg'uloti jarayoniga to'liq tatbiq etildi;

– olingan natijalarga ko'ra ishlab chiqilgan ilmiy-metodik tavsiyalar takomillashtirildi.

– ona tili ta'lim mazmunida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, so'z zaxirasini boyitish, mustaqil o'quv topshiriqlari ustida ishlay olish ko'nikmalarini rivojlantirishning yoritilmagan qirralari aniqlandi va kelajakda olib boriladigan ilmiy tadqiqot ishlariga material bo'la oladigan tavsiyalar berildi.

OTM "Ona tili o'qitish metodikasi"ga oid darsliklarida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ fikrlashga o'rgatishga oid o'quv materiallarining tarkibi va bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish bugungi holatini aniqlash maqsadida dastlab tajriba-sinov maydonchalari aniqlab olindi.

Tajribaning dastlabki kunlarida nazorat guruhlaridan ham, tajriba guruhlaridan ham yozma ishlar olindi. Bizga ikkala guruhning ham dars mashg'ulotlarini o'zlashtirish darajasi deyarli bir xil ekanligi ma'lum bo'ldi.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishida uning ta'siri katta ekanligi barchaga ma'lum. Umuman, dars mashg'ulotini qanday metodik tashkil qilish bu OTM professor-o'qituvchilarining to'plagan malakasiga bog'liq. OTMda ona tili ta'lim mazmunida fonetik, leksik, morfemik, morfolofik, sintaktik tahlillarni o'qitilishida ona tili ta'lim mazmunini bilan bog'liq muammolarning metodik bir uchi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilariga ham borib taqalmoqda. Tajriba-sinov jarayonida shunday holatlarga duch kelindiki, ayrim talabalarining ona tili ta'limi mazmunida o'quv topshiriqlarini takomillashtirish bo'yicha yetarli ko'nikma va malakaga ega emas. Hatto tajribali professor-o'qituvchilar ham dars mashg'ulotini interfaol usulda turli zamonaviy metodlarda qiziqarli tashkil eta olsalar-da, talabalarga ona tili o'qitish metodikasiga oid fandan, o'quv topshiriqlarini ishlab chiqish, lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish bo'yicha zarur ko'nikma va malakalarni bera olmayapti. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini darsga qiziqitira olish yaxshi, albatta, biroq shu qiziqitirish orqali talabani ijtimoiy hayotda doim asqotadigan bilim va malakalar bilan qurollantirish asosiy masala ekanligini doim esda tutish zarur. Ushbu holatning sababini aniqlash maqsadida OTM professor-o'qituvchilari orasida anketa-so'rov o'tkazilganda quyidagilar aniqlandi:

1. OTM professor-o'qituvchilar lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, o'quv topshiriqlari tuzish ko'nikmasini rivojlantiriladimi?

2. Mashq va topshiriqning farqini qanday izohlaysiz?

3. Siz dars o'tadigan guruhlarda nechta talaba matnii fikrdlay oladi?

4. OTM talabalarida kreativ fikrlash ko'nikmasini rivojlantirish bo'yicha qanday savol va topshiriqlar berasiz?

5. Qaysi o'quv topshiriqlari talabalarining kreativ fikrlash ko'nikmasini takomillashtiradi? Nega?

6. Ona tili o'qitish metodikasi darsliklaridagi savol va topshiriqlar sizni qoniqtiradimi? Nega?

7. Ona tili ta'lim mazmuniga oid dars mashg'ulotlarni samarali tashkil etishda mashqlar

ham kerakmi?

8. Barcha darsliklar mazmunini ochib beruvchi muhim savollaringiz bormi? Odatda darsda qanday savollar berasiz?

9. Talabalarni ona tili ta'lim mazmunida o'quv topshiriqlari ishlashga o'rgatish uchun qanday topshiriqlar tuzish kerak? Misollar keltira olasizmi?

10. Ona tili ta'lim mazmuni, muallif g'oyasini ochib beruvchi savol va topshiriqlar qanday bo'ladi?

Yuqorida keltirilgan javoblardan ko'rinib turibdiki, ona tili o'qitish metodikasi dars mashg'ulotlarini tashkil qiluvchi, talabalarni tildan mohirona foydalanishga o'rgatuvchi mutaxassislar ona tilidan DTS malaka talablari va, eng muhimi, ona tili o'qitishning maqsadini aniq bilishmaydi. Ayrimlarning fikrlashi talabga javob bermaydi.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishda o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishga o'rgatishdan ko'zlangan maqsad ham ona tili ta'lim mazmuni, o'qitishning asosiy maqsadidan kelib chiqadi.

Ona tili ta'lim mazmunini yoritishda, "Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish" mavzusi orqali talabalar kreativ fikrlashga doir qanday ko'nikma yoki malakaga ega bo'lishi kerak?", degan savol va topshiriqlarga mantiqli javoblar lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishda, ba'zilar havola qilinadi. Ona tili ta'lim mazmuni darsliklaridagi savol va topshiriqlar sizni qoniqtiradimi? Nega?, degan savolga (darsliklardagi muammolarni bartaraf etilsa, boshlang'ich ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarga Ona tili o'qitish metodikasi fani bilan bir qatorda "O'quv topshiriqlar metodikasi" fani joriy etilsa, maqsadga muvofiq bo'lar edi) tarzda javob berilgan. Mavzular bir-biri bilan o'zaro aloqada, bog'liqlikda bo'ladi. Ayniqsa, ona tili ta'lim mazmunida, o'qitishda uni tilning boshqa birliklariga bog'lab tushuntirish katta natija beradi.

Umumta'lim maktablarining boshlang'ich sinf Ona tili darsligi yuasidan

bajarilishi shart bo'lgan vazifalar

T/r	Savol	Topshiriq	Mashq
1.	2023 yilda nashr etilgan 3-4 sinf Ona tili darsligida nega grammatik qoidalarni 2-3 marta tasvirlagan?	Darslikni tahlilga torting, afzaligi yoki kamchiligidan 4 ta fakt keltiring.	Darslikdagi Ona til 1-qism, 3 sinf 14-mashqni bajaring.
2	Berilgan vazifalar 45 minutda o'quvchi uchun ko'p emasmi.....	1.Darslikni soddalashtirish kerak 2.Darslik ustida metodik qayta ishlash kerak	2023 yil Ona tili 3 sinf darslikdagi 33-34 mashqlarni tahlil qiling

Talabalarning bu boradagi fikrlari va ko'nikmalarini bilish maqsadida anketaga quyidagi savol kiritilgan edi:

1. "Ona tili o'qitish metodikasi" darsliklarida keltirilgan savol va topshiriqlar mazmuni sizga tushunarlimi?

2. O'qituvchingiz ona tili ta'lim mazmunini yoritishda Sizga grammatik tahlil yoki muhokama qilishda ko'proq qanday savollar beradi?

3. lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish o'qish, matnlarni yod aytish mashqlari olib boriladimi? Qaysi topshiriqni olgansiz?

4. Professor-o'qituvchi Sizni baholashda qanday topshiriqlardan foydalanadi?

5. O'tilgan dars mashg'ulotni so'rashda o'qituvchingiz ko'proq grammatik tahlilga doir savollar beradimi, yoki matn tahlili haqidami?

6. O'qituvchingiz Sizga o'ylantiradigan savollar beradimi? Masalan, qanday?

7. Siz ona tili ta'lim mazmunini yoritishda dars mashg'ulotida ko'proq qanday topshiriqlar bajarishni istaysiz?

8. Mantiqiy fikrlash asosida turli davrdagi darsliklar o'rtasidagi bog'liqliklarni topish kabi o'quv topshiriqlariga munosabatingiz qanday?

9. Ta'limiy-nazariy tushunchalar, qoidalar qanday o'rganiladi?

10. BT Ona tili, Ona tili o'qish savodxonligi va uni o'qitish metyodikasi darslarida, asosan, qanday uy vazifalari beriladi? Bajarib bo'ladimi?

Mazkursavollartalabalarningonatilita'limmazmunidalingvopedagogikkompetensiyalarini metodik takomillashtirish, o'quv topshiriqlarini bajarish bilan bog'liq muammolarini aniqlashga yordam beradi.

Savollarni keltirishning boisi shuki, boshlang'ich ta'limning asosiy vositasi hisoblangan darsliklar mazmun-mundariyasi talab darajasida bo'lishi, o'quv materiallari boshlang'ich ta'lim maqsadi ro'yobiga xizmat qila olishi shart, aks holda ayrim OTM professor-o'qituvchilari bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish bo'yicha zarur ko'nikma va malakaga ega emasligi muammoning manbasini ko'rsatadi.

"Ona tili o'qish savodxonligi va uni o'qitish metodikasi" darsliklaridagi o'quv materiallarini o'rganish asnosida tuzilgan bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishga oid mashq va topshiriqlarni amaliyotda sinashdan ko'zlangan asosiy maqsad quyidagilar edi:

– ona tili ta'lim mazmunida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, ko'nikmasini o'rganishga bo'lgan qiziqishlarini orttirish;

– ona tili ta'lim mazmunida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish orqali mustaqil o'quv topshiriqlarini ishlay olish, ijodiy yondashish, muntazam o'z so'z boyligini oshirib borish va shular zamirida o'z fikrini turli shakllarda to'g'ri va ravon ifodalay olishiga erishish;

– bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilari kelajakda o'quvchiga tavsiya etilgan mashq va topshiriqlarni bajarish jarayonida o'z kuchiga, o'zi mustaqil ishlay olishiga ishonirish usullarini o'rgatish;

– o'z nutqi orqali atrofdagilarga ta'sir ko'rsata olish;

–bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishda kreativ fikrlash ko'nikmasini rivojlantirishga doir mashq va topshiriqlar orqali, har bir nutq tovushini to'g'ri talaffuz qila olishiga, to'g'ri yoza olishiga, nasriy va she'riy matnlarni ifodali o'qiy olishiga, o'rta qo'yilgan muammo haqida shaxsiy fikrini og'zaki va yozma shakllarda mantiqli ifodalay olishiga erishish kabilar.

1. OTM boshlang'ich ta'lim metodikasi yo'nalishi talabalarida o'quv topshiriqlari tuzish ko'nikmasi rivojlantiriladimi?yo'q

2. Mashq va topshiriqning farqini qanday izohlaysiz? farqi yo'q

3. Dars mashg'uloti jarayonida talabalar lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik

takomillashtirish yuzasidan fikrdlay oladimi? yo‘q

4. OTM bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish bo‘yicha qanday takliflar berasiz? Ko‘proq talabalar amaliyotga jalb etilsa 4 kursdan ishlasak maktablarda, oxirida imtihon topshirishga kelsa, maqsadga muvofiq bo‘lar edi.

5. Qaysi o‘quv topshiriqlari bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish ko‘nikmasini rivojlantiradi? Nega? Koproq tilning grammatik qoidalari asosida o‘quv topshiriqlarini bajarish, mashqni topshiriqdan farqlashga oid metodik adabiyotlar yetishtirilsa.

6. Ona tili o‘qitish metodikasi darsliklaridagi savol va topshiriqlar sizni qoniqtiradimi? Nega? Darsliklar yetarli emas, qoniqtirmaydi.

7. Ona tili o‘qitish metodikasiga oid dars mashg‘ulotlarni samarali tashkil etishda mashqlar ham kerakmi? Albatta mashq bizni o‘z ishonchimizni yuksaltiradi.

8. Barcha ona tili ta‘lim mazmunnini ochib beruvchi muhim savollaringiz bormi? Odatda dars mashg‘ulotida qanday savollar kutasiz? O‘quv topshiriqlarni o‘rgatish fani joriy etilsa maqsadga muvofiq bo‘ar edi.

9. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishda mustaqil o‘quv topshiriqlarini ishlashga o‘rgatish uchun qanday topshiriqlar tuzish kerak? Misollar keltira olasizmi? Topshiriq bilan mashqni farqlash uchun shunday o‘quv qo‘llanmalar yetarli bo‘lishi kerak, biz metodik tomondan o‘qituvchidan tashqari mustaqil o‘rganishimiz uchun.

10. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish mazmuni, muallif g‘oyasini ochib beruvchi savol va topshiriqlar qanday bo‘ladi? Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishda o‘qituvchi tomonidan berilayotgan savol bilan topshiriqni faqlash kerak....

1. “Ona tili o‘qitish metodikasi” darsligida keltirilgan savol va topshiriqlar mazmuni sizga tushunarlimi? Unchalik emas.

2. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishda darslik tahlil yoki muhokama qilishda ko‘proq qanday savollar beradi? Berilgan vazifani bajarishimizni talab qilishadi. Men savol bilan topshiriqni farqlay olmayman.

3. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, ona tili o‘qitish metodikasiga oid darsliklarda qoidalarni yod aytish mashqlari olib boriladimi? Qaysi qoidalarni yod olgansiz? Barcha qoidalarni yaxshi yod olganman farqlay olaman.

4. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishga oid sizni baholashda qanday topshiriqlardan foydalanadi?

5. O‘tilgan dars mashg‘ulotini so‘rashda professor-o‘qituvchi ko‘proq grammatik tahlilga doir savollar beradimi, yoki matn tahlili haqidami? Matn tahlili.

6. Professor-o‘qituvchingiz sizga o‘ylantiradigan savollar beradimi? Masalan, qanday? Siz nima deb uylaysiz deganlarida javob berishga harakat qilaman.

7. Siz ona tili o‘qitish metodikasi dars mashg‘ulotlarida ko‘proq qanday topshiriqlar bajarasiz? Koproq grammatik tahlillar bajarishni istayman.

8. Kreativ fikrlash asosida bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishga oid bog‘liqliklarni topish kabi o‘quv topshiriqlariga munosabatingiz qanday? Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining o‘zi kreativ bo‘lish kerak.

9. Ona tili ta‘lim mazmunida ilmiy--nazariy tushunchalar, qoidalar qanday o‘rgatiladi? Chuqur o‘rgatilmaydi.

10. Ona tili ta‘lim mazmunini takomillashtirishda dars mashg‘ulotlarida asosan, qanday uy vazifalari beriladi? Bajarib bo‘ladimi? Biz OTMda bajaramiz lekin amaliyotga borib ko‘ryabmizki ona tili darsliklari 2023 yilgi, boshlang‘ich sinf uchun murakkab tuzilgan, ko‘p

vazifa yuklab tashlangan o'quvchi qiynalayapti.

11. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirishda darts mashg'ulotlarida quyidagi o'quv topshiriqlariga javob bering.

Xulosa o'rnida shuni aytish lozimki darsliklardagi o'quv materiallari shunday tuzilishi kerakki bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish asosida bilim olishga, mustaqil ishlashga avtomatik ravishda yo'naltirsin. Respublikaning OTMda faoliyat ko'rsatayotgan professor-o'qituvchilar ona tili ta'lim ta'lim mazmunida lingvopedagogik kompetensiyalarini metodik takomillashtirish, o'quv topshiriqlarini rivojlantirish bo'yicha kerakli ko'nikma va malakaga ega bo'la olmayotganini inobatga olsak, barcha e'tiborni bu borada mukammal darslik, amaliy qo'llanmalar yaratishga qaratish lozim bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Гулямов А. Методика развития учебно - познавательной активности учащихся в процессе преподавания родного (узбекского) языка: Дис. док. пед. наук. –Т.: ТГПИ, 1991. – 37 б.

2. Axmedova M.E. (hammualliflar) Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik–Т., 2019. 5-б.(302)

3. Jamolxonov H. Hozirgi o'zbek adabiy tili darslik. –Т., 2014. 96-б. Tursunov U., Muxtorov A., Rahmatullaev Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili Oliy o'quv yurtlari filologiya fakultetlari talabalari uchun darslik qayta ishlangan, to'ldirilgan uchinchi nashr. –Т., 1992. 400 б.

4. Лернер. И.Я. Дидактические основы методов обучения. Текст. –М.: 1981.- 186 с.

5. Скаткин М.Н. Проблемы современной дидактики.-М.: Педагогика. 1984.- 96с.

6. Скаткин М.Н. Совешенствование процесса обучения.–М.: Педагогика. 1971.- 205с

7. Фуломов А., Неъматов Х. Она тили таълими мазмуни. Ўқитувчилар учун методик кўлланма. – Т.: Ўқитувчи. 1996. 9-б.

8. Тўхлиев Б., Шамсиева М., Зиёдова Т. Ўзбек тили ўқитиш методикаси. – Т., 2010. – 184 б.